

دریافت رنگ‌ها

کودکان به رنگ‌های اشباع شده اولیه توجه بیشتری دارند. چنین به نظر می‌رسد که عکس‌العمل‌های اولیه کودکان نسبت به رنگ‌ها بر اثر خصوصیات عاطفی بروز می‌کند ولی با گذشت زمان کودکان یاد می‌گیرند آنها را مشاهده و دقیقاً درک کنند.

با وجود این باید اذعان کرد در آزمایشی روی نوزادان ۱۵ روزه، آنها توانستند نورهای رنگی منعکس شده روی دیوار را از همدیگر تمیز دهند. رنگ قرمز نخستین رنگی است که کودکان به‌طور صحیح از آن نام می‌برند. در برخی مواقع کودکان رنگ‌ها را با اشیائی که بدان رنگ‌ها هستند به خاطر می‌آورند و مثلاً می‌گویند زرد مانند زرده تخم‌مرغ. موضوع فوق نشان می‌دهد کودکان به‌کندی قادر خواهند بود رنگ‌ها را از اشیاء جدا کنند و آنها را همچون خصوصیات مستقلی به خاطر آورند.

تأثیر رنگ‌ها بر تفکر و خلاقیت

حال به بررسی تأثیر رنگ‌ها بر خلاقیت فکری و ذهنی کودکان و رشد تفکر در آنها می‌پردازیم چرا که می‌توان از رنگ‌ها مثل ابزاری در خدمت رشد تفکر کودکان استفاده کرد.

● رنگ قرمز

رنگ قرمز، یکی از سه رنگ اصلی، بسیار هیجان‌انگیز است و خطر و آتش را تداعی می‌کند. در ضمن حواس را تحریک می‌کند و انرژی‌های متمرکز، جاه‌طلبی، شهامت و اشتها را افزایش می‌دهد. قرمز رنگی است هیجانی و ذهن منطبق‌گرا را به زانو درمی‌آورد. این رنگ انرژی و شادابی را در زندگی افزایش می‌دهد. رنگ قرمز در معماری کلاس‌های درس کاربردی ندارد، زیرا دیوارهای قرمز کودکان را آشفته حال و بدخلق می‌کند و به

۳. رنگ‌های میانه که از ترکیب رنگ اصلی به علاوه رنگ فرعی به دست می‌آید که شامل شش رنگ می‌شود مثل زرد مایل به سبز، آبی مایل به سبز و غیره از رنگ‌ها می‌توان به دو طریق استفاده کرد:

۱. **نمونه‌سازی طبیعی و عینی:** مثلاً دریا به رنگ آبی و چمن به رنگ سبز رسم می‌شود.

۲. **استفاده از رنگ‌هایی که ناخودآگاه به ذهن می‌رسند و قانون خاصی ندارند.**

در مبحث هنر، رنگ به خودی خود وسیله پرقدرتی برای بیان و نشان دادن حالت‌های عمیق درونی است. نقاشی کودکان نمونه روشنی از ارائه رنگ‌های متنوع در سطح وسیع است. فقدان رنگ در تمام یا قسمتی از موضوع نقاشی کودکان نشانگر خلأ عاطفی یا گاهی دلیل بر گرایش‌های ضداجتماعی اوست.

کودکان سازگار در نقاشی‌های خود از رنگ‌های متنوع و بیشتری استفاده می‌کنند، در حالی که کودکان گوشه‌گیر یا آنها که ارتباط با دنیای خارج را دوست ندارند، رنگ‌های کمتر و کم‌تنوع‌تر را به کار می‌برند. رنگ‌های گرم تحریک‌کننده سبب فعالیت، جنب‌وجوش و الهام‌دهنده روشنی، شادی زندگی و مولد حرکت می‌شوند، در حالی که رنگ‌های سرد موجب حالت‌های انفعالی، سکون، بی‌حرکتی و تلقین‌کننده غم و اندوه هستند.

تماشای رنگ‌های گرم میزان ضربان قلب را تشدید می‌کند و برای فضاهای پرهیجان کاربرد دارد. در میان رنگ‌های گرم، رنگ قرمز به‌قدری نافذ و سریع‌الحرکت است که از هر رنگ دیگری زودتر به چشم می‌خورد.

کلیدواژه‌ها:

رنگ، نقاشی، خلاقیت.

اشاره

رنگ‌ها در شخصیت انسان به‌ویژه کودکان تأثیر بسزایی دارد و تجربه‌های هیجانی از قبیل شادی، خنده، غم، اندوه، آرامش، تحریک‌پذیری، سکون و هیجان ایجاد می‌کند. در کودکان این خصیصه شدت می‌یابد، آنان به سبب روح پاک و بی‌آلایش و شاد و پرتراوت خویش رنگ‌های زنده و آنهایی را که در ترکیبی مناسب با هم قرار گرفته باشند، ترجیح می‌دهند، این موضوعی است که در طراحی و تزئین و رنگ‌آمیزی فضاهای داخلی و ترکیبات مناسب رنگی فضاهای طبیعی باید مورد توجه قرار گیرد. با رنگ‌های مختلف می‌توان اندازه و وزن یک شیء معین را کوچک یا بزرگ، سبک یا سنگین جلوه داد. اصولاً رنگ‌های گرم و روشن موجب توسعه اشیا می‌شود و برعکس رنگ‌های سرد و تیره موجب می‌شوند که اشیا از اندازه خود کوچک‌تر به نظر آیند.

کودکان و روان‌شناسی رنگ‌ها

رنگ‌ها سه دسته‌اند:

۱. رنگ‌های اصلی که شامل سه رنگ قرمز، آبی و زرد می‌شود.
۲. رنگ‌های فرعی که از ترکیب سه رنگ اصلی به دست می‌آید، مثل سبز، نارنجی و بنفش.

رنگ‌های دنیای

دنیا محمدزاده دوگانه

دانشجوی کارشناسی ارشد

آموزش و پرورش پیش دبستانی

رنگ‌های دنیای کودکانه

سبب روح هیجانی که در این رنگ نهفته است کودک را از حالت آرام خارج می‌سازد و به جنب و جوش و ناآرامی می‌کشاند و از تمرکز او جلوگیری می‌کند. لذا بهتر است از رنگ قرمز در فضای کلاسی استفاده نشود اما می‌توان از این رنگ در محیط‌های بازی، نمایش و ورزش استفاده کرد.

● رنگ زرد

در میان رنگ‌ها، زرد بالاترین بازتابش را دارد و محرک فکر است. این رنگ نماد طبیعی آگاهی و روشنی است و روی ضمیر انسان، خلاقیت و مثبت‌اندیشی او اثر می‌گذارد به طوری که مثبت بودن را تداعی می‌کند. زرد نماد سرعت و به‌ویژه سرعت تفکر و تصمیم‌گیری در ارتباط است و تمرکز حواس را بالا می‌برد. استفاده از رنگ زرد در دکوراسیون داخلی فضا را روشن و شاد می‌سازد ولی مشاوران و مددکاران اجتماعی که سروکارشان با کسانی است که از لحاظ احساسی آسیب‌پذیرند باید در انتخاب این رنگ با احتیاط عمل کنند؛ زیرا این رنگ هم برای احساسات خوب و هم برای احساسات بد بسیار تحریک‌کننده است. لازم به ذکر است که طراحان اتاق‌های آموزشی هم از این امر مستثنی نیستند و باید در انتخاب رنگ فضای آموزشی توجه لازم را داشته باشند.

● رنگ نارنجی

رنگ نارنجی مخلوطی از قرمز و زرد است و گفته شده شوق را با استعداد ترکیب می‌کند. در ضمن رنگ یادگیری، قضاوت، پذیرش یا رد مطلب هم هست. نارنجی احساسات متلاطم و هیجانی را تسکین می‌دهد و برای رسیدن به آرامش بسیار مؤثر است چرا که قسمت زرد آن با خنثی کردن انرژی و هیجان رنگ قرمز، اجرای این فرایند را به صورت عقلانی و منطقی تضمین می‌کند.
رنگ نارنجی به دلیل اینکه رنگی زنده و

قوی

است بهتر است

با رنگ‌هایی همچون رسی

یا زردآلویی مخلوط شود تا کلاس را از حالت پرتنش خارج و به محیطی آرام و دوستانه‌تر تبدیل کند.

استفاده از این رنگ در فضاهای آموزشی بسیار ایده‌آل است چرا که از یک طرف دانش‌آموزان را سرزنده، نیروبخش، گرم و آرامش‌طلب می‌کند و از طرف دیگر از خواب‌آلودگی و بی‌علاقگی کودک به یادگیری، خصوصاً در ساعات اولیه صبح جلوگیری می‌کند.

● رنگ سبز

رنگ سبز می‌تواند در دوران ساختار روان‌شناختی ما تعادل ایجاد کند و در بین همه رنگ‌ها از همه آنها خوشایندتر است؛ زیرا چشم برای تمرکز کردن روی آن هیچ نیازی به تنظیم شبکه ندارد. روان‌شناسان بر این عقیده‌اند که سبز حالتی از نگرش ذهنی مثبت را ایجاد می‌کند و چون با رنگ‌های طبیعت بیشتر سروکار دارد احساس ثبات و امنیت را در ما تقویت می‌کند.

سبز رنگی فرعی است که از ترکیب دو رنگ متضاد زرد و آبی به دست می‌آید. این رنگ چون با طبیعت در ارتباط است، رنگی متعادل محسوب می‌شود و به اتاق و کسانی که در آن فضا قرار دارند آرامش متعادلی می‌دهد. اگر سبز را با انواع کرم و سفید مخلوط کنیم و در رنگ‌آمیزی اتاق و فضای آموزشی به کار ببریم، فضای آرام‌بخش و تفکرآمیزی خواهیم داشت که اگر با رنگ قرمز ترکیب شود، به شکوفایی خلاقیت افراد در آن فضا کمک می‌کند و از خود ترکیبی قوی می‌سازد.

رنگ آبی با رنگ سبز ترکیبی دلنشین و هماهنگ دارند و به کلاس فضایی متعادل و آرام می‌بخشد و به تقویت تمرکز افراد

می‌انجامد که
برای اتاق‌های مطالعه
بسیار ایده‌آل است.

● رنگ آبی

آبی یکی از رنگ‌های اصلی است که به رنگ حقیقت شهرت دارد. این رنگ نشانگر ذهن عالی و هوش سرشار است و با احساسات و معنویت ارتباط دارد. این رنگ آرامش‌بخش و تسلی‌دهنده است. از آن‌جا که رنگ آبی کیفیتی سرد و رسمی دارد، فضا را به آرامش می‌کشاند و البته از حالت دوستانه و گرمی‌بخش دور می‌کند لذا بهتر است در فضاهای آموزشی این رنگ را با تلفیق رنگ‌های دیگر استفاده کرد. شایان ذکر است که بدانیم غریزه ایجاد هارمونی و هماهنگی در استفاده از رنگ‌ها هدیه‌ای است که در برخی افراد از بدو تولد به‌طور ذاتی نهاده شده است؛ ولی کسانی که از این خصوصیت برخوردار نیستند هم می‌توانند قوانینی را در خصوص مدیریت رنگ‌ها بیاموزند و به کار گیرند. برای مثال سایه‌ها، توناژها و تهرنگ‌ها به دلیل ارتباط تصویری طبیعی‌شان در کنار هم می‌نشینند و قوانین ساده‌ای را به وجود می‌آورند که می‌توان آنها را با هم مخلوط و هماهنگ کرد.

دنیای رنگ‌ها آنقدر وسیع و پرجاذبه است که مورد توجه و استفاده همگان قرار می‌گیرد.

منابع

۱. رستمی، مروارید؛ آنچه که از معماری برای کودکان می‌سازیم، ۱۳۸۸.
۲. جاناناتان دلی و لسلای تایلور؛ روان‌شناسی رنگ‌ها، ترجمه مهدی گنجی، تهران، ۱۳۸۳.